

De klankenrijkdom van de Venetiaanse Renaissance

Met de aanstelling van Adriaan Willaert tot kapelmeester van de San Marco-basiliek in het jaar 1527 ontwikkelde Venetië zich tot een muzikaal centrum met internationale uitstraling. Niet alleen heeft zijn oeuvre generaties van componisten beïnvloed, maar hij stond ook aan de wieg van een heuse Venetiaanse School. In Willaerts voetsporen traden ook Andrea en diens neef Giovanni Gabrieli, die beiden als componist en organist aan de San Marco-basiliek waren verbonden.

Tijdens het concert zullen heel wat zelden te horen muzikale parels weerklinken. Variatie is daarbij troef, zowel op het vlak van bezetting als van stijlen en genres, zodat de klankenrijkdom van het zestiende-eeuwse Venetiaanse muziekleven optimaal tot zijn recht komt. Instrumentale werken wisselen af met religieuze en profane composities op Latijnse, Italiaanse en Franse teksten; de bezetting varieert van vier tot vijftien stemmen. Naast een volkse, homofone villanella zoals Willaerts *O dolce vita mia* weerklinkt het experimentele *Quid non ebrietas*, waarin Willaert (naar een tekst van Horatius) de wonderbaarlijke werking van de dronkenschap bezingt, staat een sober-contrapuntisch ricercar. Parallel met deze veelzijdigheid lopen door het programma verschillende rode draden.

De bijzondere akoestiek van de San Marco-basiliek heeft in de zestiende eeuw aanleiding gegeven tot het creëren van werken voor een grote bezetting, die op verschillende plaatsen in de kerk konden worden opgesteld. Deze ruimtelijke spreiding biedt voor BLINDMAN natuurlijk heel wat mogelijkheden en laat ook de luisteraar toe om polyfonie in de ware betekenis van het woord rondom zich te beleven. Alhoewel Willaert niet – zoals lang werd aangenomen – de “uitvinder” van de meerkorige muziek was, heeft hij toch wezenlijke impulsen aan de ontwikkeling van deze stijl gegeven. Bij hem is de meerkorigheid nog voorbehouden aan psalmzettingen (te horen zijn *In convertendo* en *Beatus vir* – waarvoor Willaert samenwerkte met Jacquet de Mantua), die uitsluitend door vocalisten worden uitgevoerd. Door hun liturgische verankering dient Willaert bovendien vast te houden aan de gregoriaanse psalmodie, die het verloop van de muziek mee bepaalt. Andrea en Giovanni Gabrieli ontwikkelen dit model in verschillende opzichten. Enerzijds spelen instrumenten een alsmaar belangrijkere rol, zodat het klankenpalet aanzienlijk wordt uitgebreid en contrasterende timbre-effecten mogelijk worden. Anderzijds worden ook toenemend profane teksten voor dergelijke monumentale composities gekozen.

Aangezien de evangelist Marcus de patroonheilige van de Venetiaanse basilica was, verwondert het niet dat vele componisten motetten ter zijner ere schreven. Met *Deus, qui beatum Marcum*, dat zowel Willaert als de twee Gabrieli's op muziek zetten, wordt het zelfs mogelijk om aan de hand van dezelfde tekst de stilistische evolutie na te gaan, zoals die zich in de loop van de zestiende eeuw heeft voltrokken. Ook de bezetting neemt toe: van de “bescheiden” vierstemmigheid in Willaerts versie over acht stemmen bij Andrea Gabrieli tot een tienstemmig dubbelkorig motet bij Giovanni Gabrieli.

Een derde zwaartepunt in het concert vormen werken, waarin de rijkdom van Venetië en haar ligging aan de Adriatische Zee worden geprezen. Madrigalen zoals het vijftienstemmige *Udite, chiari e generosi figli* (Giovanni Gabrieli) waren zonder twijfel ook bedoeld om politieke gasten van de pracht van *la Serenissima* te overtuigen. Giovanni

Gabrieli's twaalfstemmige *Sacri di Giovi augei* prijst dan weer de welvarende Duitse koopman Jacob Fugger, die in Venetië belangrijke handelscontacten had.

Toen zowel als nu overweldigt de muziek van Willaert en de Gabrieli's door haar klankenpracht, de doorvoelde affecten en de telkens wisselende expressieve mogelijkheden. Tijdens het programma komt enerzijds de continuïteit tot uiting, anderzijds wordt ook de geleidelijke stilistische ontwikkeling voelbaar, die uiteindelijk het pad naar de muziek van de Barok heeft geëffend.

Katelijne Schiltz